

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยังน้อยในเดือนในสตรี

อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม

FACTORS RELATED TO EXCLUSIVE BREASTFEEDING

FOR SIX MONTHS IN WOMEN CHAINGYUEN DISTRICT

MAHASARAKHAM PROVINCE

ดวงใจ นนทะภา

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต
ของคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

มิถุนายน 2555

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ที่ปรึกษางานนิพนธ์และคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ ได้พิจารณางานนิพนธ์
ของ ดวงใจ นนทะภา ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
สาขารณศาสตรมหาบัณฑิต ของคณะสาขารณศาสตร มหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ที่ปรึกษางานนิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิสมัย เสรีขจรกิจเจริญ)

คณะกรรมการสอบงานนิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิสมัย เสรีขจรกิจเจริญ)

.....
(ศาสตราจารย์เกียรติคุณบุญธรรม กิจปรีดาภิรุทธิ์)

.....
(ดร.สม นาสอ้าน)

นักวิชาการสาขารณศาสตรชำนาญการพิเศษ สำนักงานสาขารณศาสตรจังหวัดกาฬสินธุ์

คณะสาขารณศาสตร อนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรสาขารณศาสตรมหาบัณฑิต ของคณะสาขารณศาสตร มหาวิทยาลัยบูรพา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.วสุธร ตันวัฒนกุล)

วันที่ เดือน พ.ศ. 2555

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วย ความกรุณาและช่วยเหลือเป็นอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิศมัย เสรีขจรกิจเจริญ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทาง ที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไข ที่ได้สละเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะรวมทั้งสนับสนุน ให้กำลังใจ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้ ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ และ ดร.สม นาสอ้าน ที่กรุณาให้ความรู้ ให้คำปรึกษา ตรวจแก้ไขและวิจารณ์ผลงานทำให้งานวิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และผู้ทรงคุณวุฒิ ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบ รวมทั้งให้คำแนะนำแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในงาน นิพนธ์ให้มีคุณภาพ

การศึกษาครั้งนี้จะสำเร็จลงไม่ได้หากไม่ได้รับความกรุณาจากผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ กรุณาและอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามและให้ข้อเสนอแนะที่เป็น ประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบคุณอาจารย์ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ สถานที่ในการจัดการเรียนการสอนและ ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดความรู้และให้กำลังใจในการศึกษา รวมทั้งขอขอบคุณ เพื่อนร่วมชั้นเรียนหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิตทุกท่าน ที่คอยให้กำลังใจช่วยเหลือตลอดมา และขอขอบคุณสาธารณสุขอำเภอเขียงยืนและเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวม ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้

ความดีและผลประโยชน์ที่เกิดจากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาขอมอบแก่ บิดา มารดา ที่ได้ให้การอบรมสั่งสอนและบุคคลในครอบครัวที่เป็นกำลังใจ สนับสนุนจนสำเร็จการศึกษา ตามหลักสูตรฯ ในครั้งนี้

ดวงใจ นนทะภา

มิถุนายน 2555

53920893: ส.ม. (สาขารณศาสตร)

คำสำคัญ : เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างน้อยหกเดือน/ รับรู้ประโยชน์/ รับรู้อุปสรรค/

แรงสนับสนุนทางสังคม/ การได้รับข้อมูลข่าวสาร

ดวงใจ นนทะภา: ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยังน้อยหกเดือน
ในสตรี อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม (FACTORS RELATED TO EXCLUSIVE
BREASTFEEDING FOR SIX MONTHS IN WOMEN CHAINGYUEN DISTRICT,
MAHASARAKHAM PROVINCE.)

อาจารย์ที่ปรึกษางานนิพนธ์: ผศ. พิสมัย เจริญกิจเจริญ. วท.ม., 83 หน้า. ปี พ.ศ. 2555

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงบรรยาย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค แรงสนับสนุนทางสังคม การได้รับข้อมูลข่าวสารในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในสตรี อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง สตรีที่เลี้ยงเด็กอายุ 6 เดือน ถึง 1 ปี จำนวน 110 คน ในอำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบาร์ชอยู่ระหว่าง 0.732-0.857 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติหาค่าจำนวน ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's coefficient) และไคส์แควร์ (Chi-square test) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษาพบว่า สตรีมีอายุเฉลี่ย 28.6 ปี ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 23.6 จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 34.5 รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนพอใช้ ร้อยละ 63.6 และมีประสบการณ์ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ร้อยละ 62.7 มีการรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 77.3 รับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 70.0 ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 53.6 และได้รับข้อมูลข่าวสารของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 58.2 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยังน้อยหกเดือนในสตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ (1) การรับรู้ประโยชน์ในเรื่องการประหยัดค่าใช้จ่าย ประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ ช่วยคุมกำเนิดในระยะ 6 เดือนแรกหลังคลอด และ (2) แรงสนับสนุนทางสังคม ในเรื่องการได้รับสิ่งตอบแทนหรือรางวัล ทำให้สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ครบหกเดือน

การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างน้อยหกเดือนในสตรี หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการรณรงค์ การสร้างความตระหนักถึงประโยชน์การประหยัดค่าใช้จ่าย ประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ ช่วยคุมกำเนิดในระยะ 6 เดือนแรกหลังคลอด ร่วมกับการถ่ายทอด

ประสบการณ์การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ระหว่างสตรีที่ทำงานนอกบ้านเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ครบหกเดือน
กับสตรีที่เลี้ยงลูกไม่ครบหกเดือน การสร้างแรงจูงใจด้วยการให้สิ่งตอบแทนหรือรางวัล แก่สตรี
ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ครบหกเดือน

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

53920893: M.P.H. (PUBLIC HEALTH)

KEYWORDS : EXCLUSIVE BREASTFEEDING FOR SIX MONTH/

PERCEIVED-BENEFITS/ PERCEIVED-BARRIER/ SOCIAL SUPPORT/
HEALTH INFORMATION

DUANGJAI NONTHAPHA: FACTORS RELATED TO EXCLUSIVE
BREASTFEEDING FOR SIX MONTHS IN WOMEN CHAIINGYUEN DISTRICT,
MAHASARAKHAM PROVINCE.

ADVISOR: PISAMAI SEREKAJORNKICHAROEN. M.Sc., 83 P. 2012.

This descriptive study was aimed to study association between perceived-benefits, perceived-barrier, social support and health information in women Chiangyuen district of Mahasarakham Province. The sample was 110 women who care for child aged 6 month to 1 year in Chiangyuen district of Mahasarakham . Data were collected by structure interview and tested for content validity. Reliability as verified by cronbach alpha coefficient of each scale was between 0.732 and 0.857. This study showed frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's coefficient and chi-square at the level of significant 0.05 were under taken for data analysis.

The study found that women were average age 28.6 years, 23.6% were farmer and 34.5% graduated high school early were, some 63.6 % said they had a equate monthly income. Experience in exclusive breastfeeding was claimed by 62.7%. These who perceived good benefits of breastfeeding were 77.3%, and 70% perceived brief to that there were moderate breastfeeding, social support of breastfeeding women was perceived as fair by 53.6% and health information about breastfeeding was perceived as fair by 58.2%. Factors associated with exclusive breastfeeding for six months were (1) perceived-benefits such as intern of cost saving, natural resources conservation and contraception after 6 months of postpartum; (2) social support such as awards for exclusive breastfeeding for six month.

Relevant health organization should be given the priority to emphasize a breast feed campaign and establish awareness about the benefits of cost saving, natural resource conservation and contraception after 6 months of postpartum . Sharing the experience of working

women had breastfeeding for six month and less than six months. Providing incentives and reward consideration for women had breastfeeding for six months.

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

สารบัญ

	หน้า
ประกาศคุณูปการ.....	ค
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	3
สมมติฐานของการศึกษา.....	3
กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.....	5
ขอบเขตของการศึกษา.....	5
ข้อจำกัดในการศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่.....	7
แนวคิดและทฤษฎีการส่งเสริมสุขภาพ.....	18
ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่.....	26
3 วิธีดำเนินการศึกษา.....	33
รูปแบบการศึกษา.....	33
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา.....	33
เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล.....	35
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	38
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	38

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง.....	39
4 ผลการศึกษา.....	40
ปัจจัยส่วนบุคคล.....	40
การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่.....	42
การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค แรงสนับสนุนทางสังคม และการได้รับข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่.....	43
ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค แรงสนับสนุน ทางสังคม และการได้รับข้อมูลข่าวสาร กับ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่.....	52
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	65
สรุปผลการศึกษา.....	65
อภิปรายผลการศึกษา.....	67
ข้อเสนอแนะ.....	70
บรรณานุกรม.....	71
ภาคผนวก.....	75
ภาคผนวก ก.....	76
ประวัติย่อของผู้ศึกษา.....	83

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

1	จำนวนประชากรตัวอย่างของสตรีที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อายุ 6 เดือน ถึง 1 ปี ของ โรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบล ในเขตอำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม ปี2554....	34
2	จำนวนและร้อยละของสตรีจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล.....	41
3	จำนวนและร้อยละของสตรีจำแนกตามการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่.....	42
4	ร้อยละ (จำนวน) ของสตรีจำแนกตามการรับรู้ประโยชน์การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่.....	44
5	ร้อยละ (จำนวน) ของสตรีจำแนกตามระดับการรับรู้ประโยชน์.....	45
6	ร้อยละ (จำนวน) ของสตรีจำแนกตามการรับรู้อุปสรรค.....	46
7	ร้อยละ (จำนวน) ของสตรี จำแนกตามระดับการรับรู้อุปสรรค.....	48
8	ร้อยละ (จำนวน) ของสตรีจำแนกตามแรงสนับสนุนทางสังคม.....	49
9	ร้อยละ (จำนวน) ของสตรีจำแนกตามระดับแรงสนับสนุนทางสังคม.....	50
10	ร้อยละ (จำนวน) ของสตรีจำแนกตามการได้รับข้อมูลข่าวสาร.....	51
11	ร้อยละ (จำนวน) ของสตรีจำแนกตามระดับการได้รับข้อมูลข่าวสาร.....	52
12	สัมพันธวิธีสหสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค แรงสนับสนุนทางสังคม การได้รับข้อมูลข่าวสาร กับ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อย่างเดียวน้อยหกลเดือนของสตรี.....	52
13	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กับ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวน้อย หกลเดือนในสตรี	53
14	ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยการรับรู้ประโยชน์ กับ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อยหกลเดือนในสตรี.....	55
15	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการรับรู้อุปสรรค กับ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อยหกลเดือนในสตรี.....	58
16	ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยแรงสนับสนุนทางสังคม กับ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่าง เดียวน้อยหกลเดือนในสตรี.....	61
17	ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยการได้รับข้อมูลข่าวสาร กับ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่าง เดียวน้อยหกลเดือนในสตรี.....	63

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	4
2 แบบจำลองการส่งเสริมสุขภาพ.....	20

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University